

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 13

Рівне - 2019

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 13. – Рівне: РДГУ, 2019. – 169 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 30 травня 2019 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

2. Хорни К. Невротическая личность нашего времени / К. Хорни. — СПб.: Питер, 2002. — 224 с.
3. Холлендер М. Г. Перфекціонізм / М. Х. Холлендер // Всеохоплююча психіатрія. - 1965. - Том. 6. - С. 94-103.
4. Кононенко О. І. Вплив перфекціонізму особистості на виникнення емоційного вигорання / О. І. Кононенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. — 2014. — Вип. 2. — Т. 1. — С. 81–85. — (Серія «Психологічні науки»).
5. Чала О.А. Перфекціонізм як детермінанта деструктивної конфліктності юнацтва / О.А. Чала // Вісник психології і педагогіки: збірник наук, праць / Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка; Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Вип. 8. – К., 2012.

УДК 17.022-057.3

САМОПОВАГА ЯК ЧИННИК АКАДЕМІЧНОЇ УСПІШНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКА

Гесаль Ольга, здобувач ОС «магістр», РДГУ

Керівник: Кулакова Л.М., кандидат психологічних наук, доцент

Незважаючи на значну кількість досліджень щодо оцінки успішності учнів, питання про роль оцінювання і самооцінки навчальної діяльності учня висвітлено недостатньо, особливо із психологічних позицій. Однак, ця проблема є однією із нагальних з-поміж тих, що стоять перед сучасною школою. Проблеми психологічного характеру виникають у процесі навчання досить часто. Насамперед, це психологічні труднощі, з якими дитина зустрічається у процесі навчання. З одного боку, труднощі навчальної роботи учня залежать від особливостей навчального матеріалу, з іншого – від можливостей, індивідуальних і вікових особливостей дитини.

Проблема успішності дуже складна, її дослідження передбачає безліч різних підходів, але всі вони групуються навколо двох основних аспектів розгляду проблеми: психолого-педагогічні технології подачі матеріалу; особливості сприймання навчального матеріалу учнями.

Фахівці різних галузей психолого-педагогічної науки в основному приділяли увагу лише окремим аспектам цієї проблеми. Так, дидакти вважають основним об'єктом вивчення педагогічних умов та особливостей навчально-виховного процесу, які, на їхню думку, сприяють подоланню неуспішності. Психологи ж зосереджуються на вивченні особливостей

особистості невстигаючого учня, на виявленні закономірностей самого процесу їхньої навчальної діяльності.

Умовою підвищення успішності у навчанні є формування у дітей та молоді адекватної самооцінки, на основі якої можливо відновлення впевненості у своїх здібностях і підвищення прагнення до оволодіння знаннями. Адекватна, позитивна «Я-концепція» забезпечує особистості психологічний комфорт, самоповагу, адекватне ставлення оточуючих і, врешті, радість життя.

Питання самоповаги довгий час не знаходило належного висвітлення у філософській та психологічній літературі. У сучасних словниках також більша увага приділяється Я-концепції. Однак у словнику-довіднику «Соціальна педагогіка» за редакцією Т.Ф. Алексеєнко самоповага визначається «як повага до самого себе, визначення власних чеснот, позитивний образ самого себе, який включає прийняття себе таким, яким є і почуттям власної гідності. Самоповага розвивається завдяки причетності до подій соціального життя, життєвій компетентності і здатності цінувати себе; відношення реального успіху до домагань» [3, с. 485].

Різні аспекти виховання самоповаги висвітлювалися філософами (П. Абеляр, Я. Беме, І. Кант, Протогор, Г. Сковорода), психологами (І. Бех, У. Джеймс, І. Кон, К. Роджерс) та педагогами (Н. Дятленко, А. Макаренко, В. Сухомлинський).

Перші спроби висвітлити проблему самоповаги знаходимо у працях античних філософів Сократа, Протогора. Теорія ставлення до себе у вітчизняних дослідженнях була розроблена В. М. М'ясищевим. Великий внесок у дослідження самоповаги зробила І. І. Чеснокова. Педагоги також не лишилися осторонь проблеми самоповаги. Інтерес для нашого дослідження представляють педагогічні пошуки Т.А.Манько, яка розглядала виховання самоповаги в процесі становлення учнів як суб'єктів виховного процесу, і висловила слушну думку, що саме відчуття самоповаги зрештою визначає поведінку дитини, її ставлення до себе, до людей і до життя.

Таким чином, самоповага – складна інтегративна якість особистості, в основі якої лежить ціннісне позитивне ставлення індивіда до себе, спрямоване на задоволення почуття власної спроможності, впевненості у власних силах та задоволення потреби у повазі, любові, самоствердженні, виживанні в складних умовах та подоланні труднощів та випробувань.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Категорія «ставлення» в контексті розвитку образу «Я». / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 1997. – №3. – С. 9-21.

2. Організація соціально-педагогічної підтримки школярів групи ризику : метод. посіб. / [Алексєєнко Т. Ф., Жданович Ю. М., Куниця Т. Ю., Малиношевський Р. В., Сергєєва Н.В.] ; за заг. ред. Т. Ф. Алексєєнко. – Київ : ТОВ «Задруга», 2017. – 168 с.
3. Соціальна педагогіка : словник-довідник / за заг. ред. Т. Ф. Алексєєнко. – Вінниця : Планер – 2009. – 542 с.

УДК 159.9

МАЛЮНКОВА ТЕРАПІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Главінська Е.С., здобувач ОС «бакалавр», НАУ, Київ

Керівник: Ільїна Т.В., кандидат психологічних наук, ст.викладач

Малюнкova терапія як ефективний засіб психокорекційної роботи широко застосовується в психологічній допомозі не тільки дітям з проблемами у розвитку, але і з нормальним психічним розвитком. Зокрема, малюнкova терапія дієвим засобом психокорекції агресивності особистості.

У сучасному психологічному просторі малюнкova терапія вважається одним з найбільш м'яких, але ефективних психокорекційних методів, що використовуються в роботі психологами і психотерапевтами. У психокорекційній практиці малюнкova терапія являє собою сукупність методик, що дозволяють за допомогою стимулювання художньо творчих проявів дитини, а саме, малювання, у символічній формі здійснювати корекцію порушень психоемоційних процесів чи відхилень в особистісному розвитку, зокрема агресивності.

Малювальна терапія як засіб вільного самовираження і самопізнання може виступати продуктивним методом діагностики та корекції особливостей прояву агресивності в молодшому шкільному віці. Цей вид психологічної роботи забезпечує атмосферу довіри, високої терпимості, уваги до внутрішнього світу людини. Долучення до мистецтва дає людині можливість відчути свободу вирішувати, створювати власні креативні продукти діяльності. Дана проблематика вивчалася рядом науковців, серед яких: А. Готсдінер, Є. Іванченко, М. Кисельова, О. Семашк, М. Старчеус та інші.

За допомогою аналізу та інтерпретації малюнків зрозуміти причини виникнення агресивних станів та поведінки у дітей, їх різновидів, а також інтереси дітей, причини їхніх глибоких переживань, які не завжди розкриваються за інших засобів корекції, та розробити практичні рекомендації щодо зниження рівня агресивності у дітей, використовуючи методики малюнкovoї терапії. Важливо врахувати прояв емоцій під час

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Структурний аналіз кар'єрного самовизначення особистості майбутнього психолога	4
Артемова О. Динаміка ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів у процесі професійного навчання.....	6
Базилюк О. Творчий потенціал особистості як передумова її професійної самореалізації	8
Бігун Л. Психологічні особливості формування лідерських якостей у майбутніх психологів	11
Блищик Ю. Психологічні особливості адаптації до шкільного навчання людей з обмеженими можливостями	12
Болюх Т. Формування професійної ідентичності в студентському віці	15
Валага О. Формування Я-образу крізь призму професійної спрямованості у старшокласників	17
Воронко В. Дослідження і корекція перфекціонізму серед студентства	19
Гесаль О. Самоповага як чинник академічної успішності старшокласника	22
Главінська Е.С. Малюноква терапія як ефективний метод подолання агресивності молодших школярів	24
Гойко Я. Переживання як критерій об'єктивації емоційної сфери особистості	25
Головенко А. Психологічна готовність молоді до шлюбу	27
Голубчикова М. Психологічні аспекти сексуальності сучасної молоді	29
Гордійчук К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей особистісно-професійного становлення старшокласників	31
Джеджера О. Індивідуальні особливості емоційного переживання студентами екзаменаційного стресу	33
Дідус Т. Феномен смисложиттєвих орієнтацій особистості	35
Євтушок Б. Використання казкотерапії у психологічній допомозі дітям, які переживають горе	38
Забегаліна Д. Основні психологічні детермінанти й чинники виникнення та розвитку тривожності і страху у підлітковому віці	40
Загуляєва В. Особливості міжособистісних взаємин з ровесниками у підлітковому віці	43
Зайцева О. Відмінності у структурі мотивації вибору професії мешканців міст і сіл	44
Зайченко І. Роль комунікативних здібностей у процесі формування особистості старшокласників	47
Зелена І. Соціальна адаптація військовослужбовців та їх сімей	49

Каламбет А. Інклюзивна свідомість людей в сучасному суспільстві	52
Капуцьян Я. Комунікативний вплив ЗМІ як чинник зміни особистісних настановлень	54
Кобзар З. Фактори розвитку агресивності у студентів	56
Ковальчук М. Психологічні особливості самооцінки у студентів	58
Комарніцька О. Психологічні особливості відповідальності у юнацькому віці	56
Корчак А. Психологічні особливості психосоматичних проявів особистості в умовах емоційної напруги	62
Крук С. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	65
Кужель Н. Корекція аутичного поведінкового спектру проявів методами арт-терапії у дітей з особливими потребами	67
Лавренчук К. Самооцінка як психологічний феномен	69
Максимчук І. Особливості каузальної атрибуції в ситуації міжособистісного конфлікту (на матеріалі дослідження старшокласників)	71
Мартинюк А. Діагностика емоційного стану старшокласників перед ЗНО	73
Мартинюк Т. Дослідження і корекція фрустраційних станів у студентів	75
Мельник А. Індивідуально-стильові чинники переваг у застосуванні способів психологічного захисту	78
Мельник І. Вплив емоційних станів страху на особистість студентів	81
Миколайчук Ю. Основні аспекти вивчення емпатії у психологічній науці	84
Миркун Н. Вікові особливості точності та адекватності міжособистісного сприймання	86
Мислінчук Ю. Психоаналіз чинників формування низької самооцінки у юнацькому віці	89
Михайлова І. Дослідження психологічних особливостей динаміки впливу самосвідомості на ставлення особистості до себе та соціуму	91
Михайлова Т. Індивідуально-психологічні чинники агресивності молодших школярів	94
Новорок А. Психологічні особливості дослідження емоційно-вольових якостей молодшого школяра	96
Остапчук К. Психологічні особливості самооцінки у підлітків	98
Остігова А. Вікові особливості змісту стереотипів соціального сприймання	101
Павлусь В. Психологічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери в юнацькому віці	103
Петренко А. Дослідження і корекція конфліктної поведінки серед студентів	105

Петрова-Ніколайчук О. Особливості прийняття рішень старшокласниками в ситуаціях морального вибору	108
Покотило Б. Психологічний супровід інклюзивних дітей	110
Пошковська А. Психологічні особливості креативного мислення молодших школярів	112
Романюк О. Розвиток емпатії практичних психологів в процесі професійного становлення	114
Савуляк В. Групове фокусоване інтерв'ю у контексті практичної підготовки майбутніх психологів	118
Савуляк В. Копінг-стратегії студентської молоді: особливості, шляхи корекції	119
Семенюк О. Психологічні особливості формування мотиваційного компонента моделі підготовки юнаків до трудової діяльності	121
Синчук Т. Психологічні чинники соціально-психологічної адаптації студентів-психологів	122
Сімчук А. Подолання невпевненості в стресових ситуаціях	124
Скалка І. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери сучасних підлітків	126
Слабецька Д. Психологічні чинники конфліктів у студентській академічній групі	128
Сочинська Р. Психологічний зміст та структура творчого потенціалу особистості	130
Сукнацька А. Психологічні детермінанти подолання почуття самотності в юнацькому віці	133
Сульжук Т. Захисні механізми психіки у підлітків з девіантною поведінкою	135
Тарадайник Д. Дослідження і розвиток рефлексії у юнацькому віці	138
Хомич В. Фактори формування соціально-психологічного клімату в студентській групі	141
Хомік Т. Теоретичні аспекти проблеми формування стресостійкості юнаків	142
Хрипонюк І. Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	144
Чалайдюк К. Готовність майбутніх психологів до професійної діяльності: теоретичний аналіз проблеми	146
Чмуневич Н. Особливості розуміння феномену свободи в підлітковому та юнацькому віці	148
Шатковська О. Вплив гендерних стереотипів на особливості спілкування сучасної молоді	151

Шахрайчук І. Феномен поняття «ціннісні орієнтації» у психологічній науці	152
Шевлюк В. Психологічні особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці	154
Шевчук О. Психологічні особливості прояву сором'язливості у юнацькому віці	157
Шоха Т. Особливості розвитку мотиваційної сфери молодших школярів	160
Шумак Ю. Особливості міжособистісної взаємодії в групах дітей з особливими потребами	162
Якимчук М. Психологічні аспекти прийняття рішень при виборі майбутньої професії студентів-психологів	163

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 13

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 2.06.2019 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 9,7. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету